

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA, 22.
DE
SANGUINE NOBILI,
Vom
Adelichen Geblüt,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES.
SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

FACULT. MEDICÆ SENIORE
DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS

ANNO MDCCLV. D. MAJI

Publicæ ac placide Eruditorum ventilationi subjeciet

RESPONDENS

M. CAROL. FRANC. VINCENTIUS LANDANY,
H U N G A R U S.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

28

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

ILLVSTRI
GENEROSISSIMO EXCELLENTISSIMO
DOMINO
DOMINO
HENRICO ADOLPHO
DE GERSDORFF

DYNASTÆ IN KITTLITZ, ZOBLITZ ET KOTT-
MARSORFF ETC. ETC.

STATUUM LUSATIÆ SUPERIORIS
CIRCULI BUDISSENSIS
COMMISSARIO BELLICO
LONGE MERITISSIMO

DOMINO MEO GRATIOSISSIMO

FELICITATEM ET OBSEQUIUM

AUTOR
M. CAROLUS FRANCISCUS VINCENTIUS LANDANY
HUNGARUS.

VIR ILLUSTRIS

Innumera EXCELLENTIÆ TUÆ beneficia, quibus me prorsus devinctum profiteor, perpetuum constans & sempiternum devotæ mentis monumentum postulant atque excitant. Facta namque TUA de TE loquuntur. Misericordia erga miseros, charitas erga subditos, affabilitas & hospitalitas erga omnes, qui ad TE confugiunt, uberrime testantur, quam æquum sit, in TUA S laudes, VIR GENEROSISSIME, ultro excurrere, TUUMque in Clientes animum generosum dignis extollere encomiis. Facerem nunc illud eo lubentius, nisi summa, quæ in TE est, humanitas verba facienti silentium imponeret; ut ideo, quum TE, VIR ILLUSTRIS, a fastu vanæ gloriæ prorsus alienum esse sentiam, tutius existimem, insignia munificentæ TUÆ merita tacito sub pectore venerari, quam prolixis verborum lenociniis deprædicare. Nec indigeo multis, si quando animus est, publice profiteri, quam benigne olim inter T U O S fuerim susceptus. Annus quippe

pe

pe vertitur sextus, ex quo speciali Numinis Divini ductu mihi contingit, ut per Hungariæ fines in Lusaciam reversus, inter Generosissimæ Gentis TUÆ domesticos esse cœperim. Inopem fateor omnique auxilio undiquaque destitutum insigni TUA gratia dignatus es; quemque tot ærumnis totque fortunæ tempestatibus hinc illinc agitated cogoveras, per semestre anni spatium TUA munificentiâ sustentandum curasti mirifice. Nec alia posthæc defuerunt, eaque immortalia Nominis Tui merita, quibus maximopere levatus eo usque evectus sum, ut non solum ad nutum & consilia EXCELLENTIÆ TUÆ in studio literarum feliciter decurrere potuerim, verum etiam nunc ad summos in arte Medica honores adspirare mihi liceat. Mirabilia sunt luculentissima hæc æternæ providentiæ vestigia! quæ indefessis laudibus quoad vixero, deprædicare non desinam. Is enim, qui omnia moderatur, cœlesti TIBI pectus largitus est, in quo divina liberalitas tanto splendore refulget, ut nemo tam humilis sit, cui non omnis curæ casusque levamen arrideat. Id quod me etiam expertum esse, in omnem ætatem immortalis recolam memoria.

Neminem ergo inter omnes deprehendi, cuius Nominis specimen hoc magis inscriberem, quam TIBI, VIR GENEROSISSIME, quem Autorem atque Ducem omnium fortunarum mearum habui unquam & adhuc habeo. Quamvis enim non satis dignum videri possit tanto fastigio, quo TE sola virtus, Generisque splendor collocavit; haud displicere tamen illud EXCELLENTIÆ TUÆ vel ideo auguror, quum omnes studiorum meorum profectus TUO Præsidio TUISQUE beneficiis gratos acceptosque referam.

Suscipere

Suscipe igitur serena fronte chartaceum munus, & si mereor, illorum numero me ulterius adscribi patere, qui ad cineres usque flagrantissimo benemerendi studio se suaque omnia **TIBI** commendare satagunt. Ego vero **DEUM** Teroptimum Maximum supplex precor, velit **TE** in patriæ decus, familiæ columen, omniumque clientum solamen ad seros usque annos sospitem atque incolumen servare, consiliis **TUIS** haud vulgari prudentia suffultis pondus addere nec unquam, ut irrita evadant, concedere.

Quod reliquum est, quum majora polliceri non valeam, omnem animi religionem, pietatem, cultum, fidemque denique omnem sancte promitto, in id sedulo alaboraturus, ut quamquam multos esse scio, qui certatim **TE** venerantur, nemini tamen in hoc laudabili certamine cessasse videar

NOMINIS TUI ILLUSTRIS

addictissimus cliens

AUTOR.

PROOEMIUM.

Obilitatis humanæ vel stemmatis, aut nativitatis, sive animi, sive nominis, sive virtutum fuerit, eximia inclaruit & innotuit æstimatione, ut ut nonnunquam illa, quæ physica aut generis est, præ hac, quæ moralis existit, præter meritum magnis extollatur laudibus, ideoque dotes corporis celebritati virtutum præferantur: quare nobilitatis fulgor & gloria modo in virtutibus majorum, modo in imaginibus, modo in nativitate corporali, modo in fallaci fortuna, modo in sanguine quæritur, licet nobilis æque ac ignobilis inter stercus & urinam formetur, & post omnem felicitatis humanæ splendorem vanitas vanitatum, pulvis & umbra evadat: hinc recte CHRYSOSTOMUS *homil. 5.* inquit: *nobilitas seu bonitas cognatorum non valet, nisi fuerimus nos ipsi boni.* Sed dum

A 2

nobi-

nobilitas non in robore & proceritate corporis, nec in sanguinis temperie consistit, ideo dignius generosæ qualitatis statuendum erit principium atque fundamentum: quare STOBÆUS *serm 84. de Democrito* testatur, quod *pecudum nobilitatem in bono validoque corporis habitu consistat, hominum clarum nomen avorum, sed probitas magnos, ingeniumque faciat*: unius hominis celebritas, dignitas & justitia non alterum clarum & præstantem reddit: talia etenim bona & dona inter amicos non sunt absolute hæreditaria aut communia. Vitia vero & errores frequentius & facilius ab hominibus per nativitatem communicantur & propagantur, quam virtutes. Nobilitas igitur non in carne & sanguine fundata est, sed quod SENECA *Lib. 3. de benef. c. 28.* edixit, veritati congruit: *eadem omnibus sunt principia eademque origo: nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingentium & artibus bonis aptius.* Generatim quidem nobilitas in physicam & moralem distingui potest; illa de præstantibus corporis qualitatibus, hæc de virtuosa & generosa mentis celebritate prædicatur; hinc utraque nobilitas interdum in uno subjecto conjuncta, in alio vicissim disjuncta invenitur. Quemadmodum autem ex uno sanguine omne hominum genus oritur, ita vix in sanguine aut corpore nobilitas s. *évyevéia* aut præcellens dignitas inquirenda est, quoniam homines stemmate ignobiles interdum meliorem, temperatiorem & puriorem sanguinem habent, quam nonnulli gente & nativitate nobiles possidere solent. Sicut porro multi de sanguine nobili & nativi-

tivitate nobili gloriatur, & homines civicos alto supercilio a tergo adspiciunt, ita medici ad imitationem hujus præsumptæ prærogativæ & affectatæ arrogantiaæ improprio & mutuaticio significatu de sanguine generoso, spirituoso & nobili alicifona canere & prædicare sciunt præconia, unde virium naturalium præstantiam, roboris vigorem & cimelium, nec non vitæ ac sanitatis fundamentum, gazophylacium & firmitatem derivare volunt. Quod autem sensu morali de vera nobilitate CHRYSOSTOMUS in *Marzbæum* edixit: quod ille clarus, ille sublimis, ille nobilis sit, qui dedignatur servire vitiis, nec ab eis superari patitur, idem sensu physico de sanguine nobilitando valet, qui viciosas & perniciosas substantias constanti se & excretionem excutit ac remover; inde vita & sanitas manet salva & integra. De nobilitate Romanorum constat, quod fundata fuerit jure imaginum, aut qui majorum suorum habuerunt imagines, quæ in atrio domus erectæ fuerant; & quemadmodum atrium ab atro dictum, ideo tales imagines fumosæ vocabantur. Ita Patricii nobiles fuerant, tanquam magistrarus membra, ut ædiles, curules, prætores & consules. Germanorum nobilitas autem militariæ suam originem debet. Sicut autem secundum SENECAM *Epist. 44. non atrium plenum fumosis imaginibus nobilem facit, & nemo in nostram gloriam vixit, nec nostrum est, quod ante nos fuit, animus potius nobilem facit,* ita nobilitas corporis physica non quærenda est, in imagine sanitatis, nec externa similitudine, qua nonnulli homines athleticæ sani apparent, de quibus ta-

men HIPPOCRATES Sect. 1. opbor. 3. ita sentit: in exercitantibus boni habitus ad summum progressi, periculosi, si in extremo fuerint. Non enim possunt in eodem manere, neque quiescere: Cum vero non quiescant, neque ultra possunt in melius proficere, reliquum igitur in deterius. Sanguine etenim turgentes & rubentes genæ, non nobilitatem & perfectionem sanitatis comprobant, quia sæpe hic splendor externus caducus est & brevi deflorescit: quare sola externa signa non generosum & nobile reddunt corpus, dum secundum OVIDIUM L. de Ponto non census, nec clarum nomen avorum: sed probitas magnos ingeniumque facit, & secundum JUVENALEM Satyr. 8. tota licet veteres exornent undique ceræ atria, nobilitas sola est atque unica virtus. Et quemadmodum olim novi apud Romanos nobiles dicebantur, qui suas tantum imagines habebant, quorum majores nullos magistratus curules, nec ædilitatem, præturam, censuram, vel consularum obierunt, ita nova illa sanguinis nobilis & generosa prædicari potest qualitas, quæ instabilem, volatilem & ambiguum præsentat splendorem, licet fundamentum & origo ejus nullam nobilitatem testetur, dum videlicet talis sanguis nunc floridus & vividus apparet, qui ante intemperatus extitit, & mox iterum morbosas assumit affectiones, sicut in hypochondriacis, hepate & splene laborantibus, mensium & hæmorrhoidum vitiiis affectis, concoctionis turbis oppressis, biliosis affectibus ægrotantibus, sanguinis scorbutica intemperie afflictis, observare licet: quicumque itaque sanguis irregulari

MOU

motu afficitur, ac instabilem temperiem continet, is furdus & mutus appellari potest; sicut *mutus & furdus* olim dictus fuit *sanguis ignobilis, plebejus*, nullo encomio *clarus & celebris*, apud **STATIUM** *Theb. L. XI. v. 284* **HORATIUM** *L. 1. Sat. 3. v. 99.* ab hoc distinguitur sonorus, i. e. veris, certis, evidentibus effectibus atque usibus *clarus atque probatus. vid. BARTHIUS animadv. L. 4.* Quam pretiosus cæteroquin & ad vitam ac sanitatem naturalem necessarius est sanguis, ut ipse Sapientissimus & Benignissimus Creator sanguinem, vitam & animam arcto vinculo naturali ordine combinaverit, sicut **VIRGILIUS** *Lib. IX. Æneid. animam purpuream* nominat, **LACTANTIUS** autem *L. de opific. Deic. 17.* magnam discrepantiam inter animæ & sanguinis substantiam indicat, nihilominus autem sæpe in homine, genere & stemmate nobili, ignobilis scaturit sanguis, & in alio, nativitate ignobili ortus, nobilis ebullit cruor, ut huc quadret effatum apud **VALERIUM MAXIMUM** *Lib. III. c. 4. Sæpe evenit, ut & humili loco nati ad summam dignitatem consurgant & generosissimarum imaginum ferus, in aliquod devoluti dedecus acceptam a majoribus lucem in tenebras convertant:* quare **HIERONYMUS** ad *Celsuriam* inquit: *Summa apud DEUM nobilitas est, clarum esse virtutibus.* Hanc duplicem nobilitatem animi & corporis conjunxit **SOCRATES** *suscitantem quid nobilitas esset, respondit: animæ & corporis bona temperius,* teste **STROBÆO** *Serm. 84.* Quanta autem convenientia & differentia inter animi & sanguinis nobilitatem sit, aut quomodo moralis & physica discrepet aut con-

veni-

veniat, id argumentum peculiari indiget scrutinio; idque saltim hac occasione pro themate & Specimine Inaugurali, quod edendum mihi est, selegi, ut *generosam* sanguinis qualitatem indicem, aut quid de SANGUINE NOBILI medica cognitione sentiendum sit, explicem. Cui conatui ut Summus universi Rector & Director exoptatu successu annuat, devotis suspiriis optamus & rogamus.

§. I.

Quando de Sanguine *nobili* & *nobilium* disserere constituimus, ante significabimus, *qualem nobilitatem* in sanguine intelligamus. De *dignitate morali* ac *gentis* & *stemmatis* vulgo asseritur, quod *nobilitas* ejus cum *sanguine* propagetur, unde communis provocatio innouit, man sey von adelichen Geblüt, von adelicher Geburt, Stamm und Herkunft, quasi hæc *moralis* dignitas *sanguini* adhæreat & *implantetur*, & cum hoc per naturalem generationem atque partum propagetur, quasi hæc nobilitatis dignitas, sicut peccatum originale & animo & corpori communicetur: illud igitur pro bono & dono; hoc pro malo & damno communicativo & *hereditario* habetur: quæ præsumtio de nobilitate *moralitatis*, sanguini implantata, cum DIOGENIS opinione, qui animam sanguinem esse tradidit, vid. SALMASIUS *Comm. in Simplic. p. 178.* aut ex Stoicorum sententia, qui *animam sanguine nutriti* asseruerunt, convenit: Sed dum *nobilitas* est affectio *moralis* & non *physica*, ideo improprie & sensu *allegorico* ad *sanguinem* refer-

refertur: quare *mores* nobilium non a sanguine *efficienter* oriuntur; sed ab *animo viruoso*, generoso, aut nobili, proveniunt. Nobilitas homini non est *naturalis & essentialis*, sed *adventitia*. Sanguis vero communi medicorum suffragio causis *naturalibus* in homine adscribitur; quare Sanguis *nobilis* significatu *metaphorico* a medicis is appellari potest, qui multis laudabilibus, temperatis oleosis, balsamicis, blande sensus ferientibus, salino sulphureis, fibras morrices rescipientibus & roborantibus gaudet principiis: Sanguis *nobilium* is audit, qualem *gente* nobiles pro differentia *temperamenti, diætæ, vitæ generis, regiminis, concoctionis, virium, excretionum* possident. Quem admodum prædicatio Sanguinis nobilis *impropria* est, ita hanc allegoriam ad nostrum scopum applicabimus: vocamus itaque *Sanguinem nobilem, humorem corporis humani naturaliter rubicundum, ab ingestis, nobilibus familiaribus, paratum, ad diversas vitæ, sanitatis & morum mutationes contribuens*: vulgo igitur *nobilis* sanguis *metonymice* accipitur, velut *prædicatum*, aut adjunctum, pro *Subiecto* pro homine *nobilitatis dignitate* & simul nobilibus, generosis, præclaris & selectis donis, moribus, virtutibus & meritis coruscante. Hæc consideratio nititur illa connexa contemplatione, qua *Sanguinis & mentis* aut *morum*, nec non *Sanguinis & sanitatis* harmonia observatur: inde innotuere provocaciones & accusaciones eines lustigen, schwermüthigen, heroischen, geilen u. Blutes, vel ut veteres enunciarunt, qualis *cibus* talis *chylus, sanguis & sanitas*. Magis vero usu receptum est nobilem sanguinem de *virtutibus heroicis* ac præclaris *meritis* prædicare, sicut communiter id quod *pretiosum* ac præcellens quoad qua-

B

litates

itates est, *nobile* vocatur, velut nobile ingenium, nobilis
 facies, effigies, nobile factum, nobilis resolutio, nobiles
 mores, nobilis generosusque obitus: quicquid igitur cla-
 rum, *illustre, excellens*, insigne est, id *noscibile, notum &*
nobile prædicatur: quare non solum homines *nobili gene-*
re nati inclarescunt, sed & qui *animo nobiliores*, quam
gente existunt, sicut juxta VELLEJUM *id nobilissimum est,*
quod optimum est. Nec nobilitas solum in bono signifi-
 catu accipitur, sed & sensu *laro* eminenti & *distincto*, aut
 plane *ironico* in *malam* partem trahitur, velut nobile fac-
 cinus, *vitiis nobilem* se præbere, ein edles Früchtgen: quo
 pertinent locutiones nobilis virgo, nobile scortum, nobi-
 le sermonum flumen, nobilis rhetor, par nobile fratrum:
 sic VIRGILIUS *Lib. 1. Æneidos Accessen. a Trojano sanguine*
clarum prædicat, SENECA *in Orlavia Actu 1. sanguine cla-*
ro genitum allegat: ita apud auctores prædicatio *clari &*
nobilis sæpe copulatur, quin ipsa *nobilitas clara* salutatur:
 præterea VALERIUS MAXIMUS *Animum* nobilem vocat,
 LUCANUS *Corpus* nobile appellat: PLINIUS *Lib. 20. c. 18.*
Medicamenta, L. 19. c. 5 L. 23. c. 8. Herbas, CORN. CELSUS
L. 5. c. 23. Anidora, VIRGILIUS *Sanguinem nobilitatis* di-
 gnitate concelebrant. Medicis per familiare quam est,
remedia ad PLINII & ARISTOTELIS imitationem *nobilita*
 dicere. Quod autem ad *Sanguinis nobilitatem* attinet,
 tunc de illa TIRAQUELLUS *de nobilitate c. 4. n. 1. & cap. 23.*
n. 22. ex Hostiensi testatur: *nihil aliud est humana nobilitas*
quam roza: & qui superbie de nobilitati sanguine, dici por-
est, quod de nobilitati stercore intumescit: porro: *hæc ille*
qui & ipse dicit sanguinis nobilitatem non aliam esse, quam
stercoris & fatoris: igitur *nobilitas morum plus prodest*
quam

quam genitorum, nobilitas etenim sola est, quæ moribus ornat: teste ALBERICO, aut juxta SALII effatum: non est nobilis, qui de nobili vitæ genere est, nisi & ipse bonis polleat moribus. Dum vero medicæ de Sanguine nobili differere placet, hinc paucis & in limine testamur, quod nec scientia, nec ars medica quicquam nobilitati deroget, verum rectius illam ornet, illustret & confirmet, id quod differre & solide probavit TIRAQUELLUS l.c. cap. 31. de reliquo PLUTARCHUS Lib. contra nobilitatem inquit: Sanguis non nobilitat, sed virtus: idem asserit RODERICUS ZAMORENSIS Lib. 1. Speculi humanæ vitæ, inquiens, nec divitiæ, nec externus Splendor, nec opipara mensa, nec Sanguis fervens, sed quæ moribus animum ornat, nobilitatem producant.

§. II.

Generosa stirpe profecti sicut splendore nominis, familiae & honoris eminent, ita quoad plurimam partem bonis animi & fortunæ præstant & gaudent, unde magnam auri argentique vim atque copiam possident, propterea que laute, si non multi luxuriose vivunt & si non manifestos excessus committunt, tamen regulas diætericas non sollicitè observant, nec non quoad animi affectiones, ut & diætæ & regiminis congruum usum variis offensionibus se submitunt, inde Sanguis nobilis non raro ignobilis redditur: etenim ob celsum Stemmatis fastigium, distinctum domini gradum vel possident, vel affectant, ob quam prærogativam facile & sæpe ira excandescunt & nimio hujus affectus gradu flagrant, ideoque inturgescunt, impetuofum & inquietum sanguinem recuperant, das Blut wasset in ihren Adern, nec facile ejus affectus frena coerere

cere & constringere possunt : non paucos *fastus* inflat, ut altis superciliis a tergo multa adspiciant, ideoque dum altius spirant, sanguinem etiam spirant, atque in *proprium* æque ac *alienum* sanguinem grassantur & *tumultuantur*. Quod autem *fortunata* vitæ conditio multos ad voluptates seducat, communis est observatio, quibus *illecebris* sæpe nobiles subjiuntur: quantum autem *voluptuosæ* cogitationes & libidinosa actiones ad sanguinis *perversam* maximeque præjudiciosam commotionem valeant, quotidiana testatur observatio. Quid quod dum nobiles, pro reliqua *indolis* suæ *activitate* aut interdum *inconstantia* & varietate *multis intenti* sunt conatibus & negotiis, ita animus *distractus* ad varios seducitur & allicitur affectus, qui singuli diversimode *sanguinem afficiunt*, vel impellendo aut a centro in *peripheriam* transferendo, vel *reducendo*, vel *orgastica* inturgescencia commovendo, vel *rarefaciendo*, vel *incrassando*, vel ad varias *stagnationes*, *oppressiones* & *stases* disponendo, vel multa *bile* commiscendo, vel alia *intemperie* inquinando, unde aut *rubor* aut *pallor*, vel *rigor*, vel *inflatio*, vel multiplex *coloris* & *coloris* naturalis mutatio oriuntur, ut propterea *ordo* & temperies *motuum* & functionum *vitalium* & naturalium valde *alteretur*, fanitasque lædatur. Nonnulli inter nobiles homines valde *superciliofi* sunt, ut civiles vel honestæ profapiæ, vel ex ima vulgi fece personas contumeliose, quippe ex ignobili sanguine ortas, abjecte æstiment, tractent & pavonis pompa fastuose admirationem & adorationem indiscreram postulent & expectent; quibus si talis cultus & promiscuum obsequium denegatur, nec præstatur, *irascundo*, *imperioso*, inquieto & *impatienti* affectu, ad modum aulici

aulici illius ap. Assuerum Amanis, in magnam animi & sanguinis inturgescentiam *effervescunt*. Quo magis autem *moralibus & sensualibus* suis operationibus nobiles eminenter *sensibiles* sunt, eo certius omnes mores, inclinationes, *parbetici affectus sanguinis* commotiones, gradu atque respectu differentes, in *consensum* trahunt, ita ut in rebus secundis & adversis *indies* hanc ob causam varias *alterationes* experiantur, ideoque semper *animi & sanguinis inquietudinem* sentiant. Ita enim *nobilitatis* status crebriores causas, occasiones & objectorum species offert, quæ ad *molestas & successive morbificas sanguinis* commotiones, a naturali ordine discedentes, disponunt. *Pretiosa* igitur virtus est, si personæ *nobili* stemmate natæ ac *tali sanguine* præditæ, *animum tranquillum*, pacatum, temperatum & continentem possident. Magnum enim inter animum & sanguinem intercedit commercium: hinc HIPPOCR. *Lib. de Corde* f. 8. 2. 11. 12. asserit, quod *illustri substantia ex sanguinis discretione nata, sit animæ nutrimentum*, quod assertum suo calculo probare vult GALENUS *Lib. 3. de decret. Plaz. & Hipp.* præterea idem HIPPOCR. *Lib. de flatu* f. 20. 2. 3. & *Lib. 1. de morb.* f. 28. 2. 2. testatur, quod *sanguis multum ad prudentiam conferat*: Sic *Rabbi Abraham in Esaiam* sanguinem vocat *fortitudinem & vitam hominis*, & *Suida* referente DIETERICO in *Farr. Hipp.* n. 15. p. 112. Sanguinem nominat *animæ torius & hujus præcipuorum in operando organorum, nativi caloris & spiritus domicilium & pabulum*. Quo magis igitur *animus operosus* est, eo solentior, *auctior & agilior* est *morus sanguinis*, & vice versa; quo *floridior*, mobilior, nobilior & *subtilior* est sanguinis qualitas, eo alacrior, ope-

rosior & *praestantior* animus existit; quæ *quotidiana* observatio manifesta relatione, conciliatione & demonstratione ad sanguinem nobilem, generosum & spirituosum applicari potest.

§. III.

Quod & quid *Sanguis* ad diversos *mores* conferat, tam in *Philosophia morali*, quam *Medicina*, indagine digna est observatio, quæ præsentis disquisitioni admodum congrua existit. Et cum plurima fere nobilium subjecta sanguine, ita dicto *spirituoso*, fluido, valde sulphureo gaudent, ita *generatim mores nobilium* celeres, agiles, prompti, *strenui*, præsentis & *praestantes* existunt. Eximius sane est *nexus animam inter & sanguinem*; & dum *cerebrum officina* operationum *mentis*, adeoque *morum* existit, ita sanguis, qui sua qualitate *materiali*, i. e. mixtione & consistentia, nec non affectione *virtuali*, i. e. *motu*, plurimorum *organorum functiones* afficit & concernit, etiam *in cerebro* diversis *alterationibus* ansam præbet: ita v. g. sanguis *spissus, viscosus*, ponderosus, *difficulter* per cerebri vasa circulum servans, ad *tristes, anxias, timidus, sollicitas, oppressas*, obscuras cogitationes disponit; vicissim sanguis per *cerebri vasa* sanguifera temperate, *ordinate, libere, facile*, leniter progrediens, ad operationes *animi tranquillas*, ordinatas, morigeras, *moderatas*, flexiles, placidas, *serenas* invitat: uti contra sanguinis motus in *cerebri canalibus impetuosis*, inquietus, rapidus, præcipitatus, vehemens & flagrans ad motus *animi audaces* impatientes, excedentes, inconstantes, fugitivos, imo plane crudeles & *furiosos* allicit & seducit. Ita porro Sanguis tardius, difficilius & inordinarius per cor, hepar, lienem transiens, ad

ad anxias, meticulosas, tristes, suspicaces, diffidentes & afflictas cogitationes contribuit; id quod etiam contingit, si in nobilioribus talibus organis concretiones *polyposæ* adsunt, quæ transitum sanguinis valde impediunt: huc pariter spectat, si in toto corpore vasa sanguifera exilia, gracilia, angusta & valde tenera sunt, per quæ sanguis difficulter progreditur, unde iterum cogitationes oppressæ, obscuræ, confusæ, timidæ originem ducunt & occasionem capiunt: in quibus porro sanguis per cerebrum & cor celerius, fortius & operosius procedit, in illis deprehenditur animus heroicus, intrepidus, audax, præceps, vehemens, impatiens, quæ subjecta experiuntur fortiorem & largiorem motum & progressum sanguinis ad organa genitalia, illa deprehenduntur magis voluptuosâ, lasciva & naturali instinctu generatrice magis prædita: inde igitur magnum commercium inter mores animi & sanguinem elucescit. Quemadmodum autem fortes generant fortes, ita nobili sanguine nati, sæpe heroico i. e. calido aut cholericò, aut sanguineo temperamento præditi sunt, quod per generationem propagatur in prolapiam, cujus sanguis propterea strenuo & fervente motu circulatur, unde etiam mores ejus connato temperamento conformes & generosi existunt: nec negandum quidem est, quod in prolifera stirpe interdum ob varias causas parentum temperamentum & animum quidam infantes non recuperent, ideoque ignobiles, plebejos, incultos & rudes mores exerceant, quorum sanguis & animus iterum consentiunt. In qua contemplatione igitur multum nativitati tribuendum est; ut quamvis a patre quidem sanguis non propagetur, attamen sæpissi-

me

me temperamentum, *mechanicum & organicum* corporis, vitæ naturalis & morum, sive gradus, ordinis & proportionis motuum transferrur: Matres autem fœtui suo, quem in utero alunt & asservant proprium & genuinum sui corporis sanguinem communicant, & cum hoc varias *corporis* qualitates propagant & ad *animi* affectiones quadantenus disponunt, idque vi illius commercii, quod animam inter atque sanguinem intercedit, ideoque RODER. a CASTRO *de Meteor. Microcos. Lib. 2. c. XV. p. 84.* inquit: *quod Sanguis sit instrumentum animæ & sequatur animæ motum*, licet sanguis *non efficienter*, sed Platonice errorem, animam afficiat, sed alia causa mediata constet, qua spirituale & materiale subiectum connectuntur. Inde generice innoxescit, quod dum nobiles *utriusque sexus peculiares*, stemmati suo respondententes, mores, inclinationes & passiones habent, *Sanguis* etiam eorum hoc respectu variis modis genti nobili conveniat, atque ita inter nobilitatem animi & *nobilem sanguinem* memorabilis nexus observari & indicari queat.

§. IV.

Sanguis porro pro discrepantia *ætatis, temperamenti, sexus, diætæ*, regiminis, vitæ generis, climatis, anni temporum, loci, aeris mixtione & consistentia differt: hac diversa qualitate corpus vivum sensibile diversimode afficit & ad varios motuum gradus allicit: sicut juxta trivialia medicorum dogmata sanguinis acrimonia, famigeratum genus nervosum stimulan, ad varios dolores & motus disponere dicitur: sic etiam Sanguis in infanti ætate lubricus, laxis, mollis, pinguis, mucaginofus, magis ad membrorum imbecillitatem & sensuum torporem atque

que somnolentiam disponit. Juniorum hominum sanguis laudabilis & sanitati conveniens fluidus & subtilioribus salino-sulphureis, pinguibus principis, quæ nonnulli medici balsamica, spirituosa, aut generosa nominant, permixtus, ad fortes, strenuas, expeditas atque citatas actiones disponit. Senum denique Sanguis intemperatus, acris, viscosus ad tardas, difficiles, impeditas, inordinatas operationes ansam præbet, id quod brevibus saltim significare & simul probare placuit, quod Sanguis diversa qualitate mixtionis s. temperiei & consistentiæ s. fluiditatis ad differentes animi aut mentis operationes causam suppeditet: Hæc observatio faeili negotio cum reliquis respectibus temperamenti videlicet, sexus &c. conciliari potest. Si igitur quidam nobilium a teneris molliter, indulgenter, laxè & libere educantur, ita non modo mobilem, volatilem, inquietum, ebullientem & fervidum sanguinem acquirunt, sed etiam sec. proverbium levem sanguinem, levem animum, leicht Blut, leichten Muth, impetrant: qualis igitur sanguis intrinsicus in corpore adest, nim. qui perquam mobilis est, organisticis commotionibus & exæstuationibus obnoxius, huic qualitati etiam animus suis operationibus & moribus adsuescit: inde accusationes man habe einen stüchtrigen Sinn, man fahre geschwind auf, habe eine hiefige Stiene, komme bald in die rage, werde leicht aufgebracht &c. qui contra ob minus secundam fortunam & indigentiam nobiles quidem nativitate, ignobili vero, plebeja & vili educatione fruuntur, illi ab aliis quidem sæpe a tergo altis superciliis adspiciuntur, ut huc valeat VALE-

RII HERBERGRI effatum in der Trauer-Binde *Part. 4.*

C

conc.

conc. 29. p. 322. Wann die jehige Welt von Edelleuten hõ-
ret, so dencket sie bald, der muß viel Geld und Lager Gro-
schen haben, wo nicht, so ist er ein Kraut-Junker, ein
Krippen-Neuter: deinde vero ignobilem, vilem, plebe-
jum, famelicum & intemperatum sanguinem, indeque
& ex parte similes viles, plebejas & agrestes facultates
mentis & mores obtinent. Quemadmodum porro di-
screta mixtio sanguinis *visu, gustu & olfactu* ab *extra* per-
cipitur, ita eadem etiam *intrinsecus* subtili tactus sensu
deprehenditur, quia interna corporis structura, æque
sensibilis est: sec. hanc distinctam perceptionem mores
etiam instruuntur, modificantur & æquiparantur: ita v.
g. Sanguis majori seri subtilioris & acrioris copia refer-
tus, aut uberiori bilis quantitate remixtus fibras nerveas
& carneas motrices teneriter sensibiles intensius & con-
stantius stimulat, inde eadem fibræ magis stringuntur &
membra propterea fortiori motus gradu instruuntur, cum
qua præstantia & fortitudine in instrumentis, crescit &
consentit animus; quare tales homines, iracundi, impa-
tientes, operosi, vehementes, præcipites &c. evadunt:
ubi frustra objectio formatur, quasi talis observatio, as-
sertio & interpretatio propterea veritati consona non sit,
quia prædictus & accusatus partium stimulus non emi-
nenter, nec cum crassiori reflexione percipitur; sed
quid de motu humorum, cordis, intestinorum, de an-
tipathia cum certis subtilissimis vaporibus, exhalationi-
bus & odoribus dicamus, qui non crasso sensu percipi-
untur, ergo non propterea illi motus & mutationes suc-
cedunt? Huc etiam pertinent observationes parallelæ,
quod multa copia seminis, semen intensius commoratur
&

& ut aiunt organico cestro effervescens lasciviæ & libidinis affectum excitet, accendat & augeat; quod cum lacte bilioso, libidinoso, tristi, ærumnoso, sedato, temperato, pacato &c. similes mores iracundiæ, lasciviæ, tristi-
tiae, tranquillitatis &c. communicentur: *conf.* DN. D. PRÆSIDIS *disp. de Fure Lactantium medico.*

§. V.

Quorum hominum igitur animus generosus, nobilis, virtuosus, heroicus, præstans, fortis ac strenuus est, horum sanguis etiam nobilis, mobilis, flammeus, subtilis & ita dictus spirituosus & generosus existit: ideo ex sanguinis qualitatibus indoles animi cognosci & dijudicari potest: *conf.* CAMERARIUS *Sylog. Memorab. Cent. X. part. 59.* pertinet huc *Jessenii* a JESSEN assertum *diff. de sanguine e vena secta: Sanguis inquit, præter corporis constitutionem, mentis quoque manifestat indolem. Sensit istud de nat. hom. Hipp. idque libro singulari, cui titulus, quod animi mores corp. temper. sequantur, confirmavit* GALENUS. ARISTOTELES quoque in *Physiognomicis* pariter a corpore animam, ac hoc ab illa mutari affirmavit: cui & *Avicennæ* dictum hoc, sicut animam corpus sequitur in suis actionibus, ita anima corpus in ipsius passionibus consentit: ita etiam asserit HELIODORUS *Lib. V. Æthiop.* quod *Sanguinis intrivus Sapientiæ & audaciæ chalybs sit, vid. plur.* DN. D. PRÆSIDIS *Semiologia Sect. IV. p. 95. FIENI Semiolog. Part. alt. Sect. 4. c. 1. §. 2. sq. p. 262. sq.* Animus enim, nec solum nomine, nobilis, sub reliquo naturali sano statu sanguinis motum alacriorem, fortiorem citiorem, solertio-rem & præstantiorem in consensum ducit, quamvis haud negandum sit, quod nonnulli homines no-

mine nobiles, ignobilem tamen indolem possideant: huc spectat effatum prædicti VAL. HERBERGER Magnal. P. XI. n. 45. p. 921. a. Wer edles Geblütes ist, der sey auch edles Gemüthes; es reimet sich übel adelich Geblüt und bäuerrisch, tölpisch Gemüth: & in der Trauer-Binde Part. 2. conc. 22. p. 273. sq. Wer Blut edel ist, der thue seinen ehlichen Ritterstand keine Unehre an: edles Geblüt und bäuerrisch Gemüth reimt sich nicht zusammen. Sicut etiam sanguis causa coloris naturalis & individualis est, ita e colore faciei iudicium de sanguine & ex sanguine de indole animi, aut qualitate morum ferre licet: sic color puniceus, in Davide, A. Ilexandro M. Attila, Tamerlano &c. animum fortem, strenuum, bellicosum, heroicum, audacem, intrepidum, excelsum & generosum prodit; saturate & effuse rubicundus color indolem hilarem, jucundam, luxuriosam; lividus, aut violaceo rubens, affectum tenacem, suspicacem, avarum, timidum, diffidentem, confortia fugientem, solitudinem amantem &c. testatur. Sicut porro non omnium nobilium sanguis generosus est, ita nec animus singulorum promiscue nobilis existit, id quod ex externo intuitu colligere licet, inde dictio orra, aus diesen oder jenen Gesicht sehe was edles, vornehmes, hohes zc. oder niederträchtiges, verächtliches, gemeines, geringes, grobes, bauerisches zc. aus: quemadmodum igitur atrium imaginum non per se nobilitat, ita inter animum & sanguinem harmonia requiritur: quare ex sanguine nobilium judicare licet, an animus etiam nobilis, an ignobilis existat: & idem color sanguinis in certis subjectis inconstans & variabilis perinde affectuum dominantium proditor est: quare motus sanguinis æqualis, temperatus, constans & ordinatus, similes

miles qualitates coloris naturalis inferens, tales etiam mentis affectiones significat; frequens vicissim coloris mutatio, aut sanitatis instabilem conditionem, aut affectuum animi dominium restatur. Inde liquet, quod non solum sanguinis copia, color, consistentia, temperies & motus, sed etiam illius consensus cum moribus in nobilitate illius agnoscenda & dijudicanda, respici debeant; in harum qualitarum vero iusta & prudenti conciliatione & applicatione dignior respectus habendus est motuum horumque relationis & proportionis ad materialem sanguinis substantiam & constitutionem, quoniam sua virtute naturali, materiali & propria sanguis haud mores alacres, hilares, liberales, placidos, humanos, sedatos, securos, voluptuosos, aut festinantes, praecipites, impatientes, audaces, inquietos, vehementes, iracundos, nec sollicitos, diffidentes, suspicaces, taciturnos, anxios, meticulosos, aut ignavos, tardos, incuriosos, somnolentos, stupidos, duros, fastidiosos, insensiles, abjectos, otiosos, tardiosos &c. efficere, sed principaliter animam, tanquam veram, solam, proximam causam harum affectionum efficientem, eo allicere, & sicut sensum movens aliud objectum, disponere solet: de qua consideratione solide & disserere egit B. STAHLIUS *diff. de Fundamento moralitatis in Sanguine, conf. Epist. mea de Commercio animae cum Sanguine.*

§. VI.

Præterea ex historia naturali notandum est, quod sec. diversam relationem mediante sensatione aut aestimatione anima rationalis cum discretis materiis discrepantes actiones exequatur: ita homines plebeji diæta crassa &

cruda utentes, aere non selecto, sed saepe impuro ac denso, cæteroquin vitæ genere duro fruentes, ut plurimum moribus incultis, barbaris, agrestibus, impolitis & tenacibus præditi sunt: inde etiam constat, quod pro varietate loci, climatis, regionis, territorii, diætæ, vitæ generis, mores incolarum ex parte discrepent, licet educatio, exempla, imitatio & consuetudo huc pariter aliquid contribuant; sicut homines cum animalibus brutis frequentius conversantes, eorum qualitates imitantur, imo aliquando plane brutescunt. Ita enim quædam ingesta spirituosâ, generosâ, sanguinem commoventia, fibras motrices stimulantia, ad mores vehementes, impatientes, immoderatos, præcipites, iracundos, impetuosos & imperiosos contribuant: dum contra pabulum asininum qualitates asininas causatur. Sic porro copiosa bilis animi motus iracundos; largus & subtilis humor seminalis libidinem; spissus, viscidus sanguis metum, mœrorem, anxietatem, sollicitudinem &c. abundantia feri volatilis instabilem, fugacem, præcipientem &c. animi affectionem provocant, aut pro concursu causarum deliria, maniam, melancholiam, fatuitatem, insaniam lascivam &c. excitant: huc quadrat observatio quod morsus canum & lyporum iracundorum, famelicorum, rabiosorum in læsis subjectis mores talium animalium provocent: non minus specificum virus diversorum animalium, velut serpentum, viperarum, araneorum, bufonum, tarantularum, aut certorum vegetabilium v. g. Napelli, cicutæ, solani furiosi, mandragoræ &c. specificas mentis erroneas qualitates causantur: huc quadrat SENNERTI iudicium *Prax. L. I. Part. 2. c. 31. qu. 15.*
nullius

nullius animalis sanguis sine incommodo bibitur, docetque experientia, sanguinem animalium, potissimum calentem & spirituosum haustum magnam in corpore mutationem efficere, posseque inde Lycanthropias & Galianthropias excitari, ita ut homines eorum animalium mores referre incipiant, conf. JAC. THOMASII disp. de transformatione hominis in bruta. Non minus antiquiores medici certis materialibus mediis virtutem lætificantem, libidinem aut vnerem lenientem, animum reficientem, sensoria corroborantem &c. tribuerunt, ut nihil de MARBODÆI, BACCII, BOOT, CARDANI, GESNERI, THEOPHRASTI, opinionibus dicamus, qui miras & incredibiles vires de certis lapidibus & gemmis tradiderunt, quibus diversas animi facultates afficere & efficere dicuntur: sicut quædam remedia, sanguinem valde commoventia, ipsum animum inquietant; bilem augmentia & impellentia, affectum iracundiæ & impatientiæ movent; semen augmentantia & commoventia, ad affectum libidinis & insomnia lasciva irritant. Similem comparatam efficaciam & clandestinam communionem cum animo habent alimenta & potulenta: sic alimenta sicca, crassa, dura, viscida, frigida ad Melancholiam, spirituosam, generosam, vinosam, aromaticam, amaram, acriam, pinguiam, oleosam &c. ad choleram, valde nutrientia, gelatinosa, temperata pinguiam, medullosum, lactescentia ad Sanguineorum mores disponunt: Ideo non solum moralis institutio & educatio ad certas mentis qualitates disponit, sed etiam physicæ causæ multiplici modo ac exemplo eo contribuunt; hinc gentes, sylvis ac montibus circumvallatæ, mores sylvestres, agrestes & incultos assumunt, aut homines in locis paludosis,

humid.

humidis, vaporosis, in aere denso, crasso, vappido, nubilo, nebuloso, fumoso, humido, frigido vitam degeneres, duros tales & semibarbaros mores nanciscuntur, id quod populi, in locis borealibus & maritimis viventes, suo genio restantur: huc allegare placet assertum BARTHO-
LINI *lib. de sangu. vetito p. 15. observatum nuper inter experimenta transfusoria delirantem quendam infuso sanguine ovillo placatum, agni mansuetudine quasi inducta: nam ad sanguinis conditionem mores efformantur. Puella quaedam uratislavienfis epileptica, ebibito sanguine felino, felis naturam induit ex intervallo, & quod id animal in ædibus solet, imitabatur, voce, saltu, gestu, vestigiis, mures in silentio venata in angustissimis etiam foraminibus: & p. 84. quod autem esu sanguinis reddantur homines immaniores, restatur Dio.*

§. VII.

Reciproca igitur datur & observatur ratio & relatio animi in sanguinem & hujus in illum, sicut hætenus indicatum fuit: quare nobilis, generosus, virtuosus, heroicus, acris, strenuus nobilium animus, motum sanguinis æque strenuum, alacrem, vegetum, robustum, præstantem, constantem & assiduum connexum habet; vi ejusdem connexionis etiam specialis diæta cum animo consentire solet; qualis enim diæta, talis sanguis, qualis sanguis talis mentis qualitas observatur: hinc diæta vilis, famelica, valde tenuis, macilenta, indigens, angusta sanguinem intemperatum, minus spirituosum magisque crudum & terrestrem & ita etiam animum abjectum, torpidum, durum, stupidum, incultum & crassum causatur. Quoniam vero nobilium diæta ut plurimum lauta, generosa,

rosa, pinguis, apiciana, delicata, interdum plane gulo-
 sa & luxuriosa est, ideo sanguis inde proveniens pin-
 guis, spirituosus, in orgasmum pronus, mobilis, ebul-
 litioni & excandescentiæ admodum obnoxius, animus
 insuper excitatus, imperiosus, impatiens, præceps, fu-
 gitivus & ad varios affectus proclivis existit: hinc eje-
 ctamenta a nobili quidem stemmate & femine nata, a for-
 tuna autem derelicta & tenui forte pressa, cum mancipiis
 vero, equisonibus, stabulariis & vulgi fæce frequentius
 conversantia & victitantia, partim ob exempla & imi-
 tationem, partim ob vilem diætam sanguinem & mo-
 res plebejos atque rudes & agrestes nanciscuntur. Sic-
 ut porro nobilibus ob frequentem venationem usus syl-
 vestrium animalium aut ferarum perquam familiaris eva-
 dit, ita sanguis principiis sylvaticis & efferis largius per-
 mixtus in corpore generatim, in cerebro autem & sy-
 stemate nervoso specialem effectum habet, insuper ve-
 ro ad feroces, audaces, barbaros, vehementes & impa-
 tientes mores disponit: enim vero fera è pabulo sylvestri,
 herbarum, radicum, corticum, fruticum, germinum
 &c. vario sapore & odore præditorum, necessarium &
 quotidianum alimentum acquirens, similia sylvatica
 principia chylo & sanguini communicat. Ea propter
 antiquiores medici certis ægris medico scopo & respec-
 tu carnes ferinas modico usu ordinarunt; quæ contra
 quotidiano usu non solum vilescunt, sed diversis muta-
 tionibus ansam præbent: quemadmodum morali intuitu
 HIERONYMUS *Epist. 4. ad Salvanum* inquit: *procul sint
 a conviviiis tuis phosides aves, crassi turtures, attagen Jo-
 nicus & omnes aves, quibus amplissima patrimonia avo-
 lant.*

D

font. Sic HIPPOCRATES *Lib. 2. de diæta, animalia quæ in sylvis & agris pascuntur, sicciora vocat.* Carnes ferarum quadrupedum communiter densiores, duriores & viscidiores sunt, tanto magis si annosiora fuerint animalia; hinc HIPP. *l. c.* ipsis tribuit qualitatem alvum indurantem, GALENUS *de ven. aff. c. 26. de bon. & vit. succ. c. 8. de alim. fac. L. 3. c. 2.* ORIBASIVS *L. 2. collect. 28.* AETIVS *zerrab. 1. ferm. 2. c. 121.* PAULUS *L. 1. c. 84.* testantur, talem carnem crassam & ad sanguinem melancholicum gignendum idoneam esse: frustra igitur PLINIUS spem facit, carnem cervinam longævitatem procurare, quia cervus longævus evadit: recte autem SEBIZIVS *de alim. fac. Lib. 3. c. 4. p. 660.* excipit: *quasi vero unius animalis vivacitas transferret in alterum.* Id vero sedulæ observationi inclarescit, victum talium sylvestrium & indomitum animalium variis mutationibus in œconomia vitali ansam præbere, quæ pariter in sanguinem redundant & satis sæpe animum in consensum trahunt: quid quod dum nobilium diæta communiter non simplex, vilis & tenuis, sed varia, miscella, aulica & diversa qualitate consistentiæ, saporis, odoris & contentorum est, ita huc quadrat, quod PAULLINI *Cent. 1. obs. 85. p. 108.* urget, memorabili elencho contra ciborum varietatem & diætam luxuriosam: *si in unam eandemque ollam simul conjiciam bubulam, suillum, aguinam, virulinam, cervinamque carnem, lucios, caneros, butyrum, caseum, poma, vinum, cerevisiam dicens: venite vos studiosi culina, videte & gustate, quam suavia hæc sint miscellanea, quam delicata fercula! quid vos ad hæc? alter, credo, speret in me, alter pelvim posceret, omnesque crucem mihi figerent. Talis larrina ventriculus simpli-*

simplicitatis nescius. Vab! quam bella animalcula noscuntur ex ingluvie. Vade modo in aulas Principum & videbis integrum nosocomium, cachecticis, hydropicis, arthriticis, nephriticis & ejusmodi rumuli Candidaris repletum, ob solam intemperantiam & simplicitatis fastidium &c. Qualis igitur sanguis ex ejusmodi diæta promittendus & expectandus erit, talis etiam erit sanitas mentis atque corporis.

§. VIII.

Nobilis itaque sanguis nobilem etiam mentem quædantenus promovens, postulat & supponit temperatam diætam, quæ ventriculum non aggravat, digestionem sublevat, functiones se & excretorias faciliat, vires roborat & conservat, corpus purum reddit, humores in convenienti temperie & fluiditate, solidas partes in congrua permeabilitate & flexilitate, motus singulos in adæquato ordine continet atque ita sanitatem corporis promovet & fulcit; hinc etiam animus in decenti temperatura, moderatione & continentia perficit, adeoque *mens sana in corpore sana* permanet: id quod toties & differentiis DN. D. PRÆSES in dissert. hujus argumenti explicavit & probavit: mirum igitur esse haud potest & *debet*, si nonnulla subiecta turbulento, inquieto, impatienti, imperioso, impetuoso &c. animo prædita sunt, si non solum intemperata, luxuriosa & confusa diæta fruuntur, sed etiam sanguinem inde intemperatum, modo acrem & volatilem, modo viscidum, crassum, terrestrem & impurum colligunt; hinc inordinati hujus motus oriuntur: nunc orgasmica ebullitione, alibi tarda & impedita progressione, modo suspecta stagnatione & accumulatio-

terum molesta congestione &c. afficitur: ob id organa & via modo irritantur & offenduntur, modo nimium implentur, distenduntur & onerantur, per consensionem vires alterantur, sensatio & aestimatio moleste afficitur, animus propterea turbatur, angitur aut ad aliam mutationem & plane confusionem allicitur. Sanguis præterea & mixtione & consistentia temperatus communiter temperatum & ordinatum motum tam sanguinis ipsius, quam reliquarum partium solidarum & functionum comprehendit; inde etiam ut plurimum animus tranquillus, quietus, placidus & moderatus existit, quæ qualitates generales deinceps mores nobiles, generosos, virtuosos, judiciosos & præstantes una causantur. Quicumque porro aliqualem animi sui moderationem, correctionem, emendationem & quietationem optant & admittunt, illi præter *moralia* subsidia, etiam physica & materialia adminicula usurpent: ex hisce imprimis conducunt talia, quæ bonam sanguinis qualitatem procurant: Sic animus audax, furiosus, præceps, impatiens, immoderatus, impetuosus temperari & leniri potest diæta tenui, victu leniente, diluente, non valde pingui, nec liberali nec valde aromatizato, sed modice acidulato, nec potu generoso aut spirituosu, rectius aquoso, vitando omnia sanguinem valde impellentia aut calefacientia, seligendo potius talia alimenta & potulenta, quæ sanguinis motum in temperato gradu & successu conservant, quæ feri organici excretionem per diaphoresin & diuresin modice & constanter promovent, ejusque sanguinis temperatam mixtionem & adæquatam consistentiam producere adjuvant: nam calefacientia ingesta cum animo flagrante non conveniunt: Ita

Ita etiam animus tristis, abjectus, tardus, fessus, durus, torvus diæta generosa, spirituosa, aromatica &c. corrigi & excitari potest, inde enim sanguis fluidus, mobilis, principis subtilibus, pinguibus oleosis, sulphureis, salinis, aquosis largius permixtus oritur, qui sua mobilitate animum agilem, propensum, attentum, laboriosum, expeditum allicit, qui etiam suis principis sulphureo-salinis fibras motrices & partes corporis sensibiles ad motus intensiores & solertiores vellicat. Quicumque ob sanguinem largiter biliosum in affectum iracundum præcipites sunt, illi feligant diætã, quæ accrementum bilis intercipit & præsentem ejus copiam minuit atque corrigit. Quicumque ob sanguinem spissius pinguem, crassum, viscidum, frigidum animum morosum, suspicacem, tenacem, timidum, mæstum, hominum consortia fugientem, solitudinem quærentem &c. habent, illi talem adhibeant & continent diætã, quæ intemperatas hæc sanguinis qualitates, corrigit & fluidum, mobilem &c. sanguinem causatur. Et ita cum reliquis sanguinis qualitatibus adversis, animi ataxiam & perturbationem provocantibus, procedendum erit: hocque modo non solum sanguis, sed etiam animus vere nobilis, generosus, gloriosus, virtuosus erit. Hæc sunt quæ præsentem Specimine de Sanguine nobili differre placuit. Quod superest Deo oprimo actionum nostrarum moderatori humillimas dicimus gratias, quod præsentem opellam felici successu coronare voluerit, quem devotissimis precibus rogamus, ut reliquis nostris conatibus prosperos progressus & salutarem largiatur decursum atque

F I N E M.

D 3

CLA-

CLARISSIMO
DOMINO MAGISTRO,
MEDICINÆ CANDIDATO
DIGNISSIMO

Ευλογίαν και Μακαριότητα

apprecatur

P R Æ S E S.

DUm Inaugurale Specimen edere & defendere institui-
sti & a me comitarum boni voti petiisti, ira argumen-
tum tractationis TUÆ in memoriam mihi revocavit effa-
rum BARTHOLINI *in disp. de Sanguinis abusu* init. præf. *Se-
culum quod verimus sanguinolentum est, & orbis melioris
partes cruore madent. O! infelicia tempora! Transit
quoque sanguinis amor ad Cathedras, placatas Musas, pur-
pura hac illustres.* Sic heroico & violento, modo in cam-
pis & præliis militaribus Sanguis nobilium & ignobilium
sine discrimine profunditur, in foro etiam medico & ar-
tificioso utrorumque sanguis subtrahitur; licet sæpe in
hoc posteriori campo sanguinolentus animus dominetur
& varii apud nobiles & ignobiles sanguisorbæ & nativæ
purpuræ crudeles prodigi & profusores evadant: vicis-
sim BARTHOLINUS *l. c. §. 1.* testatur, quod olim ap. *Septen-
trionales rarus fuerit VSnis usus: majores enim abstin-
entia, exercitio, frictionibus ac sudoribus recte copiam sangui-
nis imminuerunt: inediam in primis plethoræ opposuerunt
medica*

medici &c. Vario igitur respectu Sanguis in Medicina
objectum specialis considerationis constituit: sic ex San-
guinis inspectione iudicium de sanitate hominis formatur;
unde passim multa prognostica ex Sanguine a medicis pro-
feruntur, quamvis HELMONTIUS *de febb. c. 2.* MOUR. HOFF-
MANNUS *in prudentia medica ex Sanguine*, SORBAIT *in*
Medic. Pract. tr. 5. c. 3. FERNELIUS *de emissi sangu. iudicio.*
BOHNIUS *in offic. Medic. dupl. P. 1. c. 7. p. 155. sq.* LENTILIUS
Ereodr. p. 120 aliique fallaciam Hæmatoscopiæ con- & pro-
fiteantur. Quod vero Sanguis cum sanitate mentis con-
sentiat, antiquiores æque ac recentiores medici observa-
runt: HIPPOCRATES jam suo tempore testatus fuit, quod
sanguis maximam partem ad prudentiam conferat. Sic et-
iam elegans & memorabile argumentum est, quando ne-
xus animæ & sanguinis condigne inquiritur & indicatur,
dum anima in sanguinem efficacissime & sapissime ope-
ratur, hic vero iterum cum anima eximium habet com-
mercium: Quare in S. Codice Sanguis, vita, & anima pro
uno accipiuntur subjecto, ut & sanguini per Prosopopœ-
iam affectiones animæ adscribuntur *Gen. IV. & Apoc. VI.*
conf. HUNDSHAGEN *disput. de stillicid. sangu. in cadav.*
de qua consideratione contra jejunas & confusas mechani-
carum nonnullarum fictionum, assimilationum & imagina-
tionum mixturas & applicationes multis locis a me actum
fuit. Ideo etiam in nulla corporis parte magis, quam in
facie, quæ speculum mentis est, Sanguis elucet. Hujus
observationis dignissimæ CANDIDATE CLARISSIME
memor, placuit TIBI pro themate TUÆ dissertationis Inau-
guralis feligere disquisitionem *Sanguinis nobilis*; quoni-
am Medici frequenter hujus purpuræ generosam, spiri-
tuosam & nobilem qualitatem de prædicare solent, proinde
etiam

eriam gens nobilis sanguinis nobilitate, morali & physico respectu, splendescit. Hoc autem Specimine TU quoque nobilitatem, maturitatem & dignitatem capacitatis TUÆ in Scientiis Philosophicis & Medicis comprobas, dum per multos annos tam in Fridericiana Musarum sede, quam in aliis inelytis Lyceis egregia assiduitate Studiorum culturam profecutus es, ut & in arte medica practico usu felices & exoptatos progressus fecisti, ita ut longe ante Privilegia academica Doctoralia petere & pro merito acquirere potueris, siquidem elegantem thesaurum optimarum Scientiarum collegisti, eundemque honesta ac modesta vitæ integritate ornasti; quare hoc cimelium honorum academicorum TIBI, exacte merito Medico, conferuntur. Fruere igitur hoc ornamento feliciter! de quo TIBI, auditori olim meo probo & assiduo, plurimum gratulor: est mihi denique in optatis, ut fons benedictionis honestos tuos futuros labores, ac præsentem honorem largo prosperitatis ac felicitatis apparatu coronet TUUMQUE in me propensum ac faventem animum conservet atque confirmet, qualem vicissim TIBI spondeo & offero.
Vale. Dab. XII. Calend. Junii A. R. S. c15 Ioccc XLV.

01 A 6507

f

ULB Halle 3
002 937 859

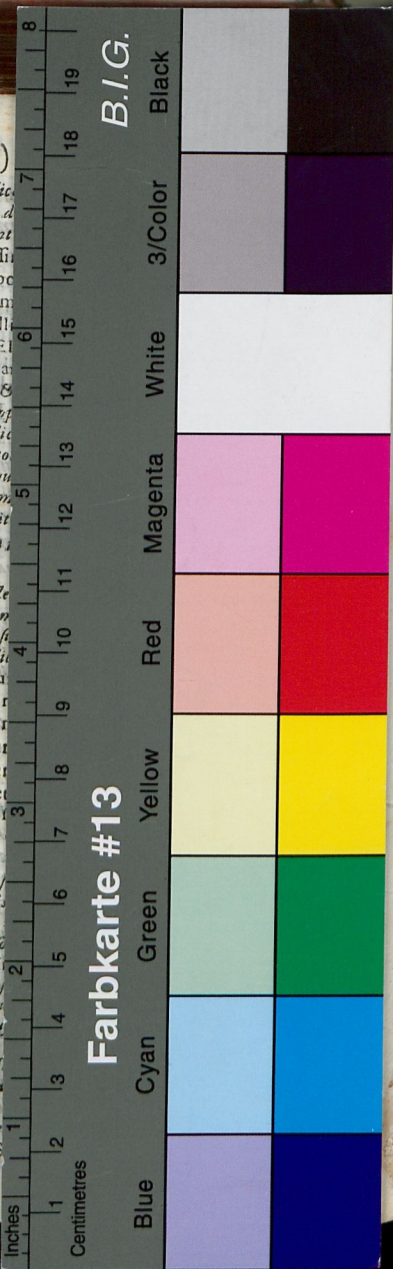

TA-706

nur 10. Stück bishov verknüpft

1017

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA, 22.
DE
SANGUINE NOBILI,
Vom
Adelichen Seblüt,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES.
SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.
FACULT. MEDICÆ SENIORE
DECANO SUO SPECTATISSIMO,
Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu proſequendo,
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQVE CONSVETIS
ANNO MDCCXIV. D. MAJI
Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi ſubjicere
RESPONDENS
M. CAROL. FRANC. VINCENTIUS LANDANY,
H U N G A R U S .

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.